

24.11.1997
 Muuritutkimus ky
 Kari Uotila
 Suovillankatu 3
 20780 Kaarina
 050-5287360

*halkennettu
 Hauke Pekkin
 15.6.1999
 Jaane Prehtle*

Masku Kankaisten kartanon viemärikaivannon valvonta syyskuussa 1997.

Johdanto

Viemärikaivanto liittyy Maskun Kankaisten kartanon korjaustöihin, jonka yhteydessä on myös tarkoitus liittää kartano kunnan viemäriverkostoon. Viemäriputki kulkee Maskun kunnan vedenpuhdistamosta Maskunjoen pohjoispuolella joen vartta seuraten. Rautatiesillan alla viemäri kulkee lämpöputkena, ja jatkuu maan alla Kankaisten kartanon kuusiaidan kohdalla, n. 4-5 m joen rannasta pohjoiseen. Kartanon meijerirakennuksen nurkalla se nousee rinnettä ylös kohti länttä ja päättyy keväällä 1997 kaivettuun viemärikaivon. Valvonta suoritettiin Kankaisten kartanon kuusiaidan kohdalta viemärikaivon lähelle (lähinnä 16.9.1997). Valvonnasta vastasi Muuritutkimus ky:n puolesta HuK Päivi Hakanpää ja FL Kari Uotila ja Museoviraston rakennushistorian puolella tutkija Marianna Niukkanen.

Kaivanto tehtiin A. Oivasen pienellä telaketjuilla varustetulla kaivinkoneella ja viemäriputket laskettiin samantien kaivannon pohjalle, koska kaivannon savireunat sortuivat helposti ja sen pohjalle nousi vesi varsin nopeasti. Kaivanto dokumentoitiin mittaamalla paikoilleen yleiskarttaan poikkeavat maakerrokset ja havaitut rakenteet, sekä maakerroksien paksuus. Dokumentointi suoritettiin osittain myös valokuvaamalla. Kaivanto peitettiin heti dokumentoinnin jälkeen. Valvotun kaivannon pituus oli n. 90 m, leveys 0,40 m ja syvyys n. 1,70 m.

Havainnot maakerroksista

Kaivannon alkupää, kuusiaidasta tiilirakennuksen (kartassa meijeri) lähellä olevan pieneen puurakennukseen asti, oli ollut kartanon puutarhan reuna-alueita 1950-luvulle saakka, jonka jälkeen siihen oli istutettu lehtipuita (Kiinteistön hoitaja Urho Ristimäen suullinen tiedonanto 16.9.97). Tällä alueella päällimmäisenä oli humuksensekainen savi, jonka paksuus oli n. 40 cm. Kerroksessa oli runsaasti pieniä puunjuuria ja hyvin harvakseltaan tiilien muruja sekä muutama luun pala. Humuksen alla oli n. 1 m asti koskematon ja kova savi. Savikerroksen paksuus oli n. 60 cm. Savi jatkui metristä alaspäin pehmeämpänä. Koskemattomassa savessa oli koko matkalla rautasaostumia. Kuusiaidasta n. 32 m kaivantoa länteenpäin ja n. 16 m puurakennuksen kaakkoispuolella oli heti maanpinnalla tummaksi värjäytynyt maa, joka oli osittain noen värjäämä. Kerroksen paksuus oli n. 50 cm. Kerroksessa oli päällimmäisenä pieniä kiviä ja tiilimurskaa ja muutama tiilen puolikas. Kivien halkaisijat olivat 10-15 cm ja tiilien leveys 13 cm ja paksuus n. 6 cm. Kerroksen pituus kaivannon suunnassa oli n. 2 m, jonka jälkeen päällimmäisenä kerroksena jatkui humuksensekainen savi. Tumman maakerroksen alla oli koskematon ja rautasaostumia sisältävä savi, jossa oli n. 1 metrin syvyydellä tiilimurskaa sisältävä kohta. Kivet ja tiilen puolikkaat eivät muodostaneet rakennetta ja tummaksi värjäytynyt maa vaikutti paikalle tuodulta.

Kaivannon keskivaiheilla, pienen puurakennuksen kohdalta, aluskasvillisuus oli rehevää ja puusto harvempaa. Ja tiilirakennuksen (kartassa meijeri) kohdalla aluskasvillisuus oli jo lähinnä nurmikko. Puurakennuksen lähellä, 2 m betonisesta kaivonrenkaasta itään, oli maanpinnasta n. 10-15 cm asti hiekkansekainen savi. Tämän alla n. 80 cm asti oli sekoittunut savikerros, jossa oli tiilimurskaa ja valkoisia posliininpaloja. Tiilirakennuksen kohdalla oli runsaasti kattotiiliä sekä hiekkansekaisessa savi- että sekoittuneessa savikerroksessa. Sekoittuneen saven paksuus oli 65-70 cm. Tämän alla alkoi koskematon savi. Tiilirakennuksen kattotiilet oli vaihdettu hiljakkoin, ja maassa olleet tiilet on todennäköisesti peräisin

siitä. Tiilirakennuksesta länteenpäin oli ajettu maata muualtakin (Kiinteistön hoitaja Urho Ristimäen suullinen tiedonanto 16.9.1997). Hiekkansekainen savikerros ja sekoittunut savikerros (kaivannossa n. 18 m pituudelta) loppuivat tiilirakennuksen etelänurkalta n. 10 m lounaaseen. Nurmikon keskellä oli kosteampi notkelma, jossa kasvillisuutta oli vähän, ja varsinainen savensekainen humuskerros oli alle 5 cm. Tämän kerroksen alla oli koskematon hyvin märkä savi. Kostean savialueen pituus oli kaivannossa n. 10 m.

Kaivosta n. 6 m etelään oli heti maanpinnalla puhdas savikerros, jonka paksuus oli n. 50 cm. Puhtaan saven alla oli 80-90 cm saakka humuksensekainen savi, jossa oli puunjuuria. Kerroksen paksuus oli 30-40 cm. Tämän alla alkoi koskematon savikerros. Puhdas savi oli peräisin kevään 1997 kaivetusta viemärikaivon paikasta, josta se oli levitetty ympäristöön (Kiinteistön hoitajan Urho Ristimäen suullinen tiedonanto 16.9.1997).

Havainnot rakenteista

Kuusiaidasta n. 1,5 m lounaaseen oli metrin syvyydessä n. 30 cm paksuudelta ja 30-40 cm leveä kivirivi, joka oli koottu pienistä halkaisijaltaan 10-20 cm olevista kivistä. Kivirivi laski viemärikaivannon poikki kohti jokea. Kivirivistä n. 15 m lounaaseen ja sen suuntaisesti kulki tiilinen salaojaputki n. 1 m syvyydellä. Molemmat olivat koskemattomassa savessa. Kivirivi todennäköisesti liittyi myös salaojitukseen.

Tiilirakennuksen (kartassa meijeri) kaakkoispuolella, noin 5 m päästä siitä, tuli esille betoninen kaivonrenkaan reuna. Ja tästä noin 3 m suoraan tiilirakennuksen eteläkulman kaakkoispuolella oli 1 m syvyydellä n. 20 cm paksuinen puu, jonka päällä oli runsaasti tiilimurskaa. Puu oli sekoittuneen ja koskemattoman saven rajalla. Puu laski kohti jokea. Sekä betoninen kaivonrenkas ja puu liittyvät ilmeisesti tiilirakennukseen.

Nurmikon keskellä kosteassa notkelmassa n. 5 m kaivon kaakkoispuolella oli maanpinnan alla n. 6 isoa kiveä, joista suurimpien halkaisija oli lähes 2 m. Havaintojen tekemistä häirtäsi märkä savi, joka romahti kaivannon reunoilta heti alas, myös pohja täyttyi nopeasti vedellä. Kivien alapuolella oli ainakin kaksi pystypaalu halkaisijaltaan n. 10 ja 20 cm ja pituudeltaan noin metrin luokkaa. Paalujen väli oli n. 1-1,5 m. Kaivonpuoleiselta romahtaneesta seinämästä paljastui noin metrin pituinen hirsi (kuva 1). Maakasasta löytyi myös toisesta päästä salvottu n. 1 m pitkä ja 20 cm paksu ja leveä hirren katkelma. (piirros 1). Kiviä ja paaluja esiintyi n. 2 m matkalla kaivannossa. Liittyivätkö kivet, paalut ja hirret rakenteeseen vai olivatko ne yrityksiä täyttää ja tehdä kantavaksi pehmeää ja kosteaa notkelmaa, jäi arvoitukseksi.

Yhteenveto

Viemärikaivannon alkupäässä aina tiilirakennukseen (kartassa meijeri) asti maakerroksissa oli hyvin vähän jälkiä ihmistoiminnasta, lukuunottamatta kahta salaojaa ja ilmeisesti paikalle tuotua maanpinnalla ollutta tummaksi värjäytynyttä maakerrosta. Koskematon savi alkoi 40-50 cm päästä nykyisestä maanpinnasta. Tiilisen rakennuksen kohdalla olivat päällimmäiset kerrokset sekoittuneet. Hiekka- ja sekoittunut savikerros sisälsi runsaasti kattotiiliä, tiilimurskaa ja valkoista posliinia. Tiilirakennuksesta länteen päin oli maata ajettu muualtakin. Koskematon savi alkoi 80 cm syvyydeltä nykyisestä maanpinnasta. Rakennuksen kaakkoispuoliset rakenteet, betoniset kaivonrenkaat ja puu, liittyvät mitä ilmeisesti tiilirakennukseen.

Kaivon kaakkoispuolella kosteassa notkelmassa heti maanpinnan alla olleen kuuden ison kiven ja näiden alapuolella olleiden kahden pystypaaluun sekä hirren katkelman rakenteellinen yhteys ja liittyminen toisiinsa jäi epäselväksi. Koskematon savi alkoi jo n. 5 cm syvyydeltä nykyisestä maanpinnasta. Kaivannon loppupään päällimmäiset maakerrokset olivat sekoittuneet kevään 1997 viemäritöiden yhteydessä. Koskematon savi alkoi 110- 130 cm nykyisestä maanpinnasta.

Turussa 10.10.1997

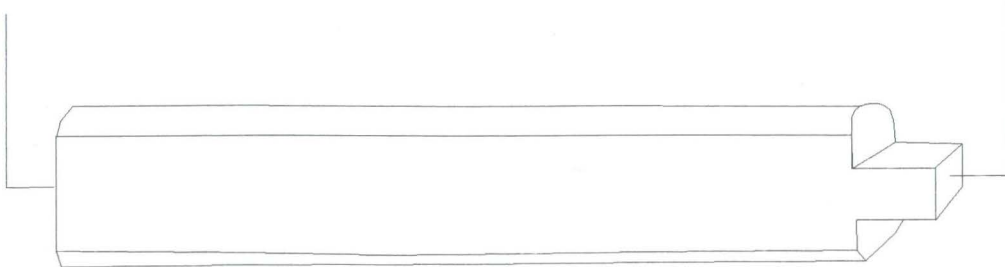
HuK Päivi Hakanpää

Kari Uotila
FL Kari Uotila

Kuva 1

kohdat, joista hirsi on poikki

Piirros 1

MASKU KANKAINEN VIEMÄRIKAIVANNON VALVONTA 16.9.1997

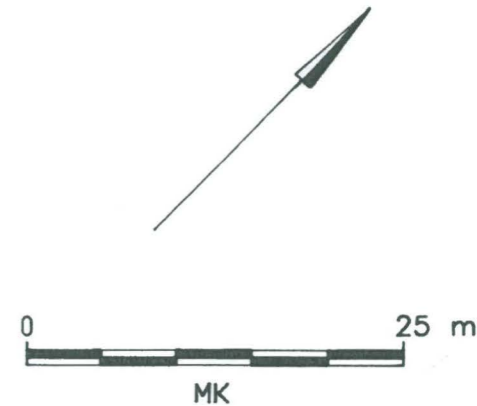
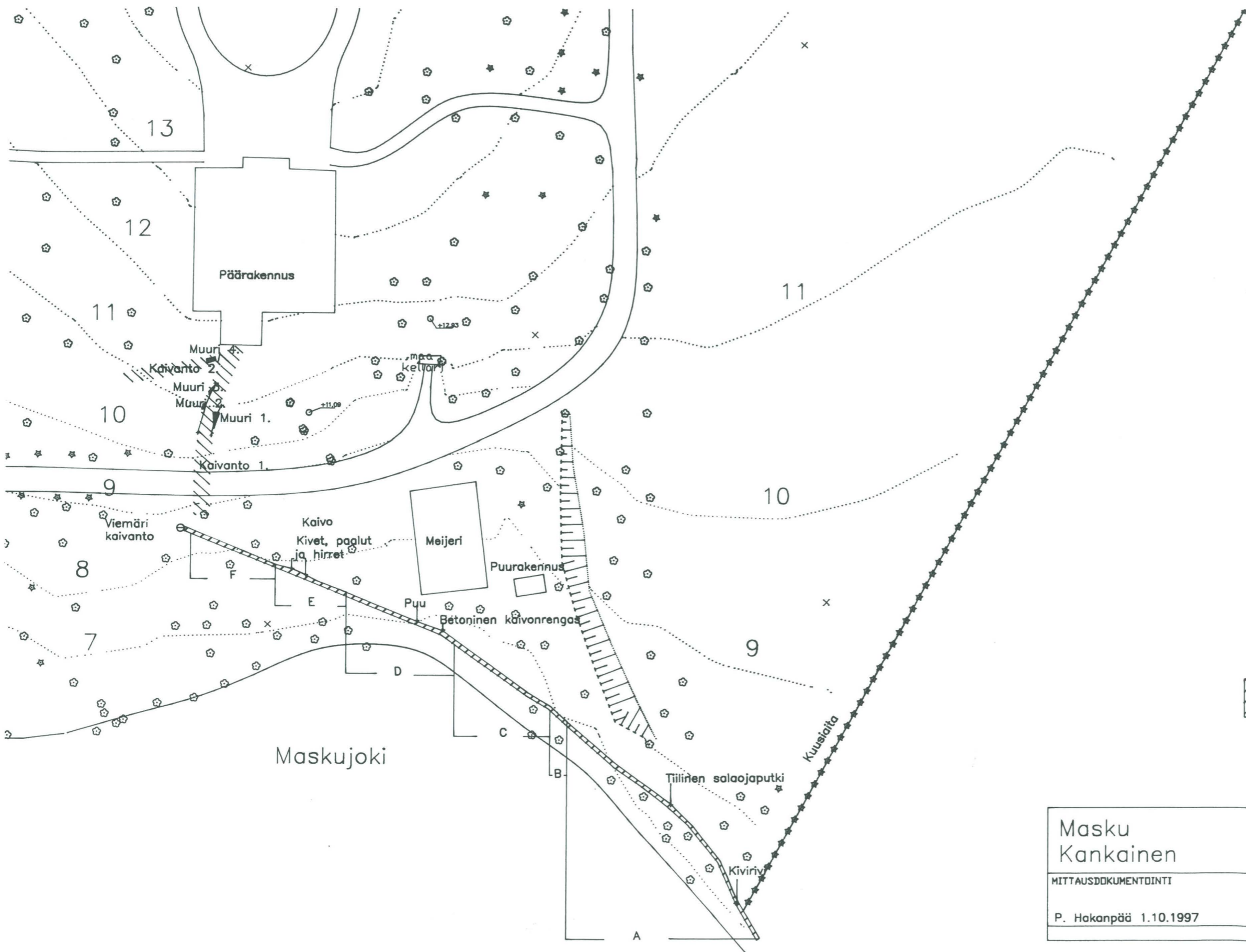
Luettelo mustavalkonegatiiveista

	Kuva- numero	Kuva-aihe	Kuvaus- suunta	Kuvaaja
R40	120077	1. Viemärikaivannon alkupää kartanon entisen puutarhan reuna-alueella.	E	P.Hakanpää
"	120076	2. Tummaski värjäytynyt maa kaakkoisprofiilissa (Kartta 1 alue B).	NW	P.Hakanpää
"	120075	3. Viemärikaivanto tiilirakennuksen (kartassa meijeri) kohdalla.	W	P.Hakanpää
"	120074	4. Koskemattomassa savessa näkyvä vaakahirsi, yleiskuva.	SE	P.Hakanpää
"	120079	5. Koskemattomassa savessa näkyvä vaakahirsi, yksityiskohta.	SE	P.Hakanpää
"	120078	6. Koskemattomassa savessa näkyvä vaakahirsi, yleiskuva.	SE	P.Hakanpää
"	120080	7. Viemärikaivannon loppupää kartanon takapihalla.	W	P.Hakanpää

MASKU KANKAINEN VIEMÄRIKAIVANNON VALVONTA 16.9.1997

Luettelo diapositiiveista

Kuva- numero	Kuva-aihe	Kuvaus- suunta	Kuvaaja
	1. Viemärikaivannon alkupää kartanon entisen puutarhan reuna-alueella.	E	P.Hakanpää
	2. Tummaski värjäytynyt maa, kaakkoisprofiilissa (Kartta 1 alue B).	NW	P.Hakanpää
	3. Viemärikaivanto tiilirakennuksen (kartassa meijeri) kohdalla.	W	P.Hakanpää
	4. Koskemattomassa savessa näkyvä vaakahirsi, yleiskuva.	SE	P.Hakanpää
	5. Koskemattomassa savessa näkyvä vaakahirsi, yksityiskohta.	SE	P.Hakanpää
	6. Viemärikaivannon loppupää kartanon takapihalla.	W	P.Hakanpää

- A = Humuksensekainen savi
Koskematon savi (kova)
Koskematon savi (pehmeä)
 - B = Tummaski värjätynyt maa
Koskematon savi (pehmeä)
 - C = Humuksensekainen savi
Koskematon savi (pehmeä)
 - D = Hiekansekainen savi
Sekoittunut savi
Koskematon savi
 - E = Humuksensekainen savi
Koskematon savi (erittäin kostea)
 - F = Puhdas savi
Humuksensekainen savi
Koskematon savi
- Viemärikaivanto syksyllä 1997

Masku Kankainen	Viemärikaivanto syyskuu 1997. 1:500
MITTAUSDOKUMENTOINTI	MUSEDIVIRASTO RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
P. Hakanpää 1.10.1997	RITARIHDONE 00170 HKI 17 PUH. 651 611
	Kartta nro 1. 481.3.4

